

os hen i den Stilling, hvori vi nu staae. Der fandt forleden Dag, under Sagens anden Behandling, et alvorlig Drøftiste Sted imellem det ærede Medlem for Holbæk Amts 2den Valgkreds (Tscherning) og det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 1ste Valgkreds (Hall) angaaende dette. Jeg gjør naturligviis ikke Forbring paa noget som helst skarpt politiskt Blik; men jeg har følt det overeensstemmende med min Pligt, ligesom det altid har været en Drift hos mig lige siden min tidligste Ungdom, saavidt muligt at klare for mig selv Alt, hvad der angaaer mit Fædrelands Forhold, og jeg skal da ærlig tilstaae, at ligeoverfor de ydre Forhold, som de paa den Tid stillede sig, betragter jeg det som en uretmæssig og ingeniunde begrundet Bestyrling, der ved hiin Leilighed blev rettet imod det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 1ste Valgkreds (Hall), at nemlig den Forfatning, der blev givet under hans Styrelse af ganske andre Grunde og under ganske andre Forhold, skulde være en væsentlig Skyld i den ulykkelige Krig. Jeg har ikke kunnet komme til denne Erkjendelse; tværtimod har jeg en levende Følelse af, at, hvad der end dengang i saa Henseende var blevet gjort eller ikke gjort, var Stillingen allerede da bleven en saadan, at vi kun havde det tunge Valg imellem et uhæderligt Forlig eller en fortvivlet Nødværgesamp. Det har ikke været mig muligt at komme til nogen anden Erkjendelse ligeoverfor den hele ved Begivenhederne hidførte Stilling. Ingen har viist os, ad hvilken anden Vej Landet skulde være frelst ud af Ulykken, Ingen har viist os den Haand, der var mægtig nok til at afværge dens tunge Slag; det stod kun i Gens Haand, men ikke i noget Menneskes. Skyld kan der være, den kan være stor, som Ulykken var forfærdelig, men det staaer for mig, som om Intet iblandt os er klart nok til, at man kan adstille det ene fra det andet. Mit Fødelands Skjæbne staaer for mig som et Sørgespil, hvor Skyld og Ulykke vel blande sig, men hvor Ingen var mægtig til at løse den haarde Knude. Men derimod troer jeg ganske vist, at Fremtiden ikke saaledes vil frifinde det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 1ste Valgkreds (Hall) og hans Styrelse med Hen-

syn til Forfatningsforslagets Indvirkning paa vor indre Tilstand. Det var allerede klart for mig dengang, da Forfatningen af 1863 var under Forhandling, at man ikke alene betragtede den som det, der skulde være et Baand imellem de forskjellige Landsdele, men tillige, at det allerede ved Fremlæggelsen og Vedtægelsen traadte utvetydigt frem, og senere er det jo traadt klart tilsyne, at den var beregnet paa at afløse Grundloven af 5te Juni 1849. Dermed blev der kastet en Sontring og en Splittelse ind i Folket paa en Tid, da det netop gjaldt om at samle Alt og Alle i den Enighed, hvorved det alene var istand til med noget Held og med nogen Styrke at kunne tage imod Prøvelserne. Men hvorom Alting er, er det min klare og levende Overbeviisning, at efterat der ikke længere var forskjellige Landsdele at forene, var det et stort Misgreb og en stor Ulykke, at vi ikke kunde forenes om og slutte os sammen om det, som har fast Rod i Folket, Grundloven af 5te Juni 1849. Efter denne Overbeviisning har jeg handlet fra første Stund, denne Sag er kommen til Forhandling her, og den staaer levende for mig endnu. Jeg skal ingenstunde udtale nogen Dom over anden Mands Færd, men jeg skal ikke fortie, at det har været en af mine største Smertes at see i denne Kamp nogle af dem, som — saa forekommer det mig — det netop naturligst og allermeest tilkom at udholde den saalænge som muligt, at see flere af mine Standsfæller vakle og vige bort fra Kampen i et Dieblid, da der dog endnu kunde være Haab om at opnaae et heldigere Resultat end det, vi nu staae overfor. Det ærede Medlem for Odense Amts 7de Valgkreds (C. Petersen) fortalte os forleden Dag, at uagtet hans Kjærlighed til Grundloven af 5te Juni 1849 var han vegen tilbage for den Tanke, at han ikke kunde see, der var Regen, der kunde vise os et Ministerium, der vilde gennemføre den. Jeg skulde ikke have omtalt dette, dersom der ikke ogsaa tiere var udtalt den samme Tanke, en Tanke, som det forekommer mig det er ganske forunderligt at høre under den frie Forfatning, den nemlig, at de folkevalgte Mænd, der sidde i Rigsdagen, skulde have et dobbelt Maal, hvoraf det ene skulde